

Nr 89.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till barnmorskeläroanstalterna.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkterna 102 och 103, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1953/54 beräkna till Barnmorskeläroanstalterna: Avlöningar resp. Omkostnader två förslagsanslag av 215 000 resp. 300 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 109, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 6 mars 1953, föreslagit riksdagen att *dels* godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för barnmorskeläroanstalterna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54 samt till Barnmorskeläroanstalterna: Avlöningar för nämnda budgetår under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 196 000 kronor, *dels ock* till Barnmorskeläroanstalterna: Omkostnader för budgetåret 1953/54 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 259 800 kronor.

1:o) **Barnmorskeläroanstalterna: Avlöningar.** Anslaget är i gällande rikstat uppfört med 192 000 kronor.

Vakanserna inom förlossningsvården beräknas i det närmaste ha försvunnit vid utgången av år 1954. Antalet barnmorsketjänster inom den slutna och öppna förlossningsvården uppgick den 1 januari 1953 till sammanlagt 1 393. Av dessa var vid samma tidpunkt 126 vakanta. Den årliga avgången på grund av uppnådd pensionsålder samt på grund av dödsfall, giftermål och övriga orsaker kan beräknas till cirka 45 resp. 25 eller tillhoppa omkring 70. Då antalet under åren 1953 och 1954 nyexaminerade barnmorskor kan uppskattas till ungefär 225, skulle alltså vakanserna den 1 januari 1955 komma att uppgå till i runt tal endast 40. På grund av den sjunkande aktiviteten torde barnmorsketjänster icke eller i allt fall endast till obetydligt antal komma att nyinrättas. Medicinalstyrelsen har med hänsyn till föreliggande omständigheter föreslagit, att den till Göteborg förlagda extra utbildningskursen skall indragas fr. o. m. hösten 1953. Antalet nyutbildade barnmorskor skulle i sådant fall komma att nedgå till omkring 80 per år fr. o. m. år 1955. Med förut angivna beräkningsgrunder och en årlig nyrekrytering om 80 barnmorskor kommer ett mindre överskott av barnmors-
1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1953. 6 saml. Nr 89—90.*

kor att förefinnas vid utgången av år 1960, under förutsättning att antalet tjänster i stort sett hålles konstant. Med hänsyn härtill anser sig departementschefen böra tillstyrka medicinalstyrelsens förslag till nedskärning av kursverksamheten vid göteborgsanstalten.

Vad härefter angår utformningen av kursverksamheten har departementschefen intet att erinra mot medicinalstyrelsens förslag, att undervisningen vid stockholmsanstalten skall fortgå enligt samma plan, som tillämpats de senare åren, eller med två kurser årligen för elever med två års föregående allmänutbildning i sjuksköterskeskola.

Medicinalstyrelsen har föreslagit, att utbildningen också vid göteborgsanstalten skall utformas som en påbyggnad av tvåårig utbildning i sjuksköterskeskola. Ändringen skulle genomföras fr. o. m. år 1956, d. v. s. sedan den kurs, som påbörjas i januari 1954, avslutats i december 1955. Förslag till en sådan omläggning har tidigare framlagts av 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen i dess första betänkande. Förslaget befanns då ej böra föranleda någon åtgärd med hänsyn till föreliggande svårigheter att till sådana kurser erhålla tillräckligt antal sökande. Vidare har svenska barnmorskeförbundet gjort framställning om anordnande av utbildning för sjuksköterske-barnmorskor vid en kombinerad sjuksköterskeskola-barnmorskeläroanstalt i Göteborg. Tillströmningen av elever till stockholmsanstalten har ända sedan år 1950 varit tillfredsställande och under det sista året så stor, att alla sökande sjuksköterskeelever icke kunnat mottagas. Departementschefen ämnar vidare i annat sammanhang hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att en statlig sjuksköterskeskola med en årlig intagning av 60 elever fr. o. m. budgetåret 1953/54 anordnas i de vid barnmorskeläroanstalten i Göteborg ledigblivande lokalerna. Det torde därför kunna förväntas, att ett tillräckligt antal sökande kommer att anmäla sig även till den nu ifrågasatta kursen i Göteborg. Med hänsyn härtill och då en kombinerad utbildning gör det möjligt att på ett mera rationellt sätt utnyttja barnmorskorna inom såväl slutet som öppen vård, tillstyrkes den föreslagna omläggningen.

Under de senaste fem åren har i Stockholm varje år anordnats en särskild kurs i social mödravård, avsedd för barnmorskor, som önskar övergå till arbete inom den förebyggande mödravården. Behovet av heltidsanställda barnmorskor vid mödravårdscentraler synes f. n. vara täckt. Vidare har samtliga sedan 1949/50 utexaminerade barnmorskor erhållit för sådan anställning erforderlig teoretisk utbildning. Departementschefen biträder därför medicinalstyrelsens förslag att tills vidare inställa den nämnda kursen. Med hänsyn till barnmorskornas mödravårdsuppgifter anses emellertid angeläget, att de viktigaste delarna av denna utbildning kommer ett större antal tidigare utexaminerade barnmorskor tillgodo. Det anses lämpligt, att en kompletterande utbildning försöksvis meddelas vid repetitionskurser med en från två till fyra veckor förlängd kurstid. Behovet av utbildningen

anses emellertid vara mest framträdande för barnmorskor i öppen vård. Repetitionskurser av hittillsvarande omfattning torde vara tillfyllest för de anstaltsbarnmorskor — närmast sådana, som icke tjänstgör på specialanstalt — vilka uttages till repetitionskurs. Det förordas därför, att av de fyra repetitionskurserna endast en vid vardera anstalten förlänges på sätt nyss anförts och i huvudsak avses för barnmorskor i öppen vård. Kostnadsökningen för de förlängda repetitionskurserna kan uppskattas till omkring 1 300 kronor för vardera läroanstalten men uppväges mer än väl av kostnadsminskningen, 4 500 kronor, för den sociala mödravårdskursen i Stockholm.

Omfattningen av övriga repetitionskurser bör enligt departementschefen bibehållas oförändrad. På av svenska landstingsförbundet anförda skäl förordas att barnmorskor, som har relativt kort tid, förslagsvis fem år, kvar till pensionsåldern, icke annat än i undantagsfall inkallas till repetitionskurs.

I fråga om personalorganisationen vid barnmorskeläroanstalterna har departementschefen intet att erinra mot av medicinalstyrelsen framlagt förslag rörande den läkarutbildade lärarpersonalens sammansättning och undervisningsskyldighet m. m. Så länge den nuvarande barnmorskeläraren kvarstår i tjänst kan den föreslagna organisationen komma att medföra en mindre kostnadsökning. På längre sikt anses emellertid förslaget innebära en ur såväl praktisk som ekonomisk synpunkt fördelaktig lösning. Den exakta kostnaden för den nya organisationen kan departementschefen icke f. n. ange, enär han ej är beredd att nu taga ställning till styrelsens förslag om lärarpersonalens lönegradsplacering och övriga ersättningar. Frågan härom har prövats av tjänsteförteckningskommittén och kommer att i särskild ordning anmälas för riksdagen.

Mot förslag av medicinalstyrelsen om beredande av extra ordinarie anställning åt en extra instruktionsbarnmorska vid stockholmsanstalten samt om anvisande av mindre belopp för anställande av tillfällig skrivhjälp m. m. har departementschefen intet att erinra.

De framlagda förslagen föranleder beträffande stockholmsanstalten en minskning av medelsbehovet med 6 000 kronor under anslagsposten till arvoden åt tillfälliga lärare men en ökning av övriga kostnader med 2 900 kronor till viss skrivhjälp m. m. samt till beräknade kostnader för ifrågasatta löneregleringar. De automatiska utgiftsökningarna beräknas till 12 100 kronor, varav omkring 10 500 kronor till den allmänna lönehöjningen och 1 600 kronor till löneklassuppflyttningar. Nettoökningen för stockholmsanstalten uppgår sålunda till cirka 9 000 kronor.

För göteborgsanstalten minskar medelsbehovet på grund av indragningen av den extra utbildningskursen med 11 900 kronor för den indragna instruktionsbarnmorsketjänsten och med 8 200 kronor för lärararvoden. Å andra sidan erfordras ökad medelsanvisning med omkring 11 800 kronor

för den allmänna lönehöjningen, med 1 000 kronor vardera för löneklass-uppflyttningar och tillfällig skrivhjälp samt med 1 300 kronor för den förlängda repetitionskursen. Nettominskningen utgör således 5 000 kronor.

I enlighet härmed skulle det sammanlagda medelsbehovet uppgå, för stockholmsanstalten till 99 700 (+ 9 000) kronor och för göteborgsanstalten till 96 300 (— 5 000) kronor. Anslaget föreslås alltså uppfört med 196 000 (+ 4 000) kronor.

Utskottet har i annat sammanhang tillstyrkt Kungl. Maj:ts i propositionen nr 165 framlagda förslag att överläraren vid barnmorskeläroanstalten i Stockholm skall uppflyttas till lönegraden Ca 33. På grund härav och då icke heller förslagen i förevarande proposition givit utskottet anledning till erinran hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för barnmorskeläroanstalterna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

A. Barnmorskeläroanstalten i Stockholm.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	49 000	
2. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	11 700	
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	11 000	
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	28 000	99 700

B. Barnmorskeläroanstalten i Göteborg.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	44 000	
2. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	12 400	
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	11 500	
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	28 400	96 300

Summa kronor 196 000;

b) till *Barnmorskeläroanstalterna*: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 196 000 kronor.

2:o) *Barnmorskeläroanstalterna*: *Omkostnader*. Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 228 800 kronor.

Sedan gällande avtal med Stockholms stad angående upplåtelse av lokaler m. m. för den till S:t Eriks sjuksköterskeskola i staden förlagda barn-

morskeläroanstalten från stadens sida inom föreskriven tid uppsagts att upphöra fr. o. m. utgången av år 1952, har efter förhandlingar mellan medicinalstyrelsen och Stockholms stads sjukhusdirektion förslag till nytt avtal upprättats. Avtalet har tillstyrkts av Stockholms stadskollegium och godkänts av stadsfullmäktige. Kungl. Maj:t har för sin del godkänt detsamma. Avtalet är avsett att gälla fr. o. m. den 1 januari 1953 t. o. m. den 31 december 1955. Därest uppsägning av avtalet ej sker av någondera parten senast sex månader före avtalstidens utgång, skall avtalet varje gång anses förlängt för en tid av tre år. Förhandlingar rörande smärre jämkningar i avtalet må av parterna påkallas under avtalstiden. Det föreslagna avtalet skiljer sig icke från det nuvarande i fråga om de grundläggande principerna för fördelningen av kostnaderna mellan staten och Stockholms stad. Den huvudsakliga skillnaden är, att den staden tillkommande ersättningen för undervisningslokaler och 72 elevbostäder, som hittills utgått med ett fast belopp om 115 000 kronor per år, enligt det nya avtalet skall grundas på de faktiska kostnaderna för lokalerna. Vid beräkningen av dessa kostnader skall tillämpas samma ersättningsgrunder, som utgjort underlag för uppskattningen av det hittills utgående fasta beloppet. Under tiden för elevernas praktiska tjänstgöring har Stockholms stad hittills erlagt ersättning till medicinalstyrelsen med bl. a. ett visst fast belopp per elev och år. Enligt det nya avtalet skall staden erlagga ett belopp motsvarande den faktiska lokal-kostnaden per elevrum. Därjämte har staden åtagit sig att betala ett visst fast belopp per elev och år utgörande stadens andel i kostnaden för elevernas ferier. Det antal elever, för vilket ersättning skall utgå, har dock maximerats till i genomsnitt 50.

Avtalet med Göteborgs stad har på oförändrade villkor förlängts för tiden t. o. m. utgången av år 1955.

Vad angår beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår erinras att under föregående punkt tillstyrkts medicinalstyrelsens förslag att tills vidare inställa den sociala mödravårdskursen vid läroanstalten i Stockholm och att försöksvis förlägga vissa delar av undervisningen i denna kurs till två förlängda repetitionskurser, en i vardera Stockholm och Göteborg. Enär de båda övriga repetitionskurserna sålunda kommer att bibehållas oförändrade, anses uppräkningsposterna till expenser kunna begränsas till för stockholmsanstalten 200 och för göteborgsanstalten 400 kronor. Den under delposterna till ersättning för undervisningslokaler och elevbostäder m. m., till kost åt elever samt till arvoden åt elever erforderliga ökningen av medelsbehovet uppskattas såvitt angår läroanstalten i Stockholm till resp. 61 000, 25 000 och 25 200 kronor, under det att motsvarande medelsbehov beträffande göteborgsanstalten beräknas minska med resp. 27 300, 35 400 och 9 300 kronor.

Mot förslag av medicinalstyrelsen att inom ramen av för ändamålet nu anvisade medel i vissa fall kunna tilldelas elev ett från 100 till högst 200

kronor höjt stipendium har departementschefen intet att erinra. Det för stipendier till deltagare i den sociala mödravårdskursen vid stockholmsanstalten f. n. avsedda beloppet om 4 000 kronor anses böra utgå.

Städernas ersättning för elevernas arbete under den praktiska utbildningen jämte hyresinkomster för personalbostäder vid stockholmsanstalten (3 000 kronor) uppskattas till omkring 207 000 resp. 190 000 kronor. Förslaget innebär en ökning beträffande stockholmsanstalten med 58 000 kronor och en minskning i fråga om göteborgsanstalten med 53 200 kronor. I enlighet härmed beräknas medelsbehovet under anslagsposterna till övriga utgifter öka för läroanstalten i Stockholm med 49 200 kronor och minska beträffande läroanstalten i Göteborg med 18 800 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet skulle i enlighet med vad sålunda föreslagits komma att uppgå till 169 500 kronor för stockholmsanstalten och 90 300 kronor för göteborgsanstalten, innebärande en nettoökning med 49 400 kronor resp. nettominskning med 18 400 kronor. Den totala anslagsökningen kan sålunda beräknas till 31 000 kronor. Anslaget anses alltså för nästa budgetår böra uppföras med 259 800 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Barnmorskeläroanstalterna: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 259 800 kronor.

Stockholm den 28 april 1953.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Karl Andersson, Ohlön, fröken Andersson, herrar Leander, Pålsson, Näsström, Sundelin, Bergh, Einar Persson, Ragnar Persson, Edvin Thun, Bergman, Lodenius, Erik Svedberg och Eric Holmqvist; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Ståhl, Wallentheim, Lindholm, Eriksson i Sandby, Staxäng, fröken Elmén, herrar Widén, Onsjö, Thapper, Nihlfors, fru Ericsson i Luleå, herrar Svensson i Stenkyrka och Almgren.
